

Morfemer

Har du styr på morfemer?

Navn: _____

Har du styr på rod morfemer?

Rod morfemer er ordets mindste bestanddel. Det er ofte det, vi også kalder ordets stamme.

Find ordets stamme

Sæt streg under ordenes stamme.

svømmende	hopper	løber	dansede	surfe	skydning
klatre	cyklister	spillerne	roere	pigerne	løfter
vinder	tabe	medaljerne	sejre	skyde	smide

BONUS

Kan du finde på to sætninger ved at bruge nogle af ordene fra boksen?

Find ordets stamme i kageopskrift

Hvor mange af de 12 fremhævede ord står allerede i ordets korteste form (ordets stamme)? Skriv den på linjerne.

Bagetid: Ca. 35 min. ved 175° (traditionel **ovn**)

Kagedej:

- **Bland** sukker, mel, kakao, vanilje og bagepulver sammen i en **skål**.
- **Hæld** smeltet **smør**, æg og **kogende** vand i.
- Pisk **blandingen** til den er ensartet og uden **klumper** (dejen er meget tynd, og det skal den være).
- Hæld dejen i en lille bradepande med bagepapir (ca. 25 x 30 cm).
- **Bag chokoladekagen** nederst i **ovnen** og lad den **afkøle** i **bradepanden**.

Find rod morfemer i teksten

Læs teksten om Aladdin, og find rod morfemet (stammen) til de fremhævede ord.

Aladdin, fra eventyret i "Tusind og en Nat"

Aladdin er en fattig ung mand, der bor i en by i Kina. Han bliver manipuleret af en ond troldmand, som udgiver sig for at være hans onkel. Troldmanden tager Aladdin med ud i ørkenen og sender ham ned i en skjult grotte for at hente en magisk lampe. Da Aladdin finder lampen, opdager han, at den indeholder en mægtig ånd, en "genie". Den er i stand til at opfylde tre ønsker for den, der ejer lampen.

Troldmanden prøver at snyde Aladdin og stjæle lampen, men Aladdin beholder den og bruger lampens kraft til at opnå rigdom og magt. Med hjælp fra lampens ånd vinder Aladdin prinsessens hånd og bliver en magtfuld hersker.

Historien var oprindeligt en del af "Tusind og en Nat", som er en samling arabiske folkeeventyr. Men historien blev meget populær i Europa gennem oversættelser. Den har sidenhen været genfortalt utallige gange i forskellige medier.

Ordnes stamme:

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Find rod morfemer

Læs ordene, og find rod morfemer.

solbrille

vejskilt

tandbørste

køkkenstol

fjernbetjening

vindueskarm

skolegård

fodboldbane

vandflaske

Har du styr på bøjningsmorfemer?

Bøjningsmorfemer er de endelser, du sætter på ord, når du bøjer ordene.

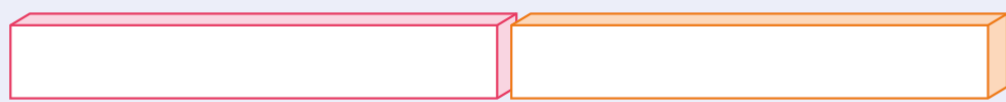
Skil ordene ad

Se på ordene. De er bygget af både rod-morfemer og bøjningsmorfemer.

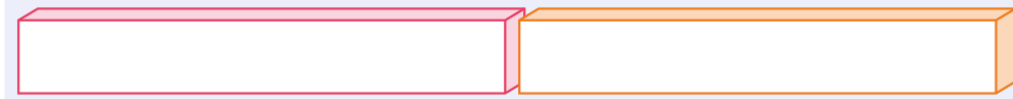
astronauterne

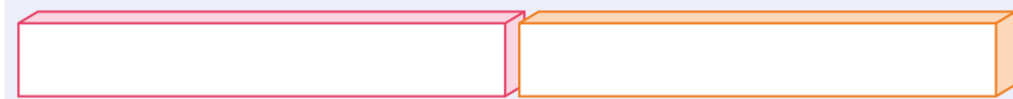
mandariner

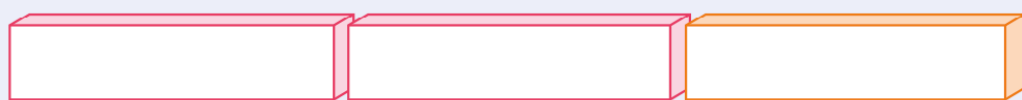
træet

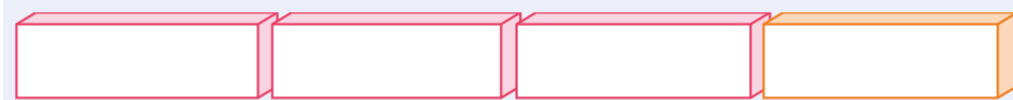
æblerne

håndboldene

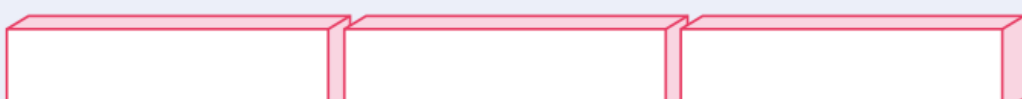
solbrilleetuiet

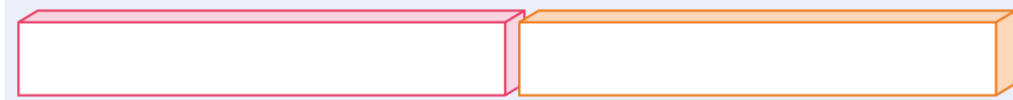
fodbold

fodboldbane

kastanjerne

Sæt rodformer sammen

Nogle gange skal man bruge en klods med et bindebogstav. Det er

typisk eller

børn + have

fødsel + dag

hverdag + tøj

barn + vogn

sport + vogn

fugl + lort

barn + dåb

aften + mad

forretning + kvinde

tand + børste

leg + plads

vindue + karm

ost + mad

Kan du finde på to sætninger ved at bruge nogle af de ord, du satte sammen?

Har du styr på afledninger?

Afledningsmorfemer (forstavelser og afledningsendelser) står altid sammen med et rod morfem.

» **Forstavelser** står før rod morfemet.

u

lykke

mis

lyd

» **Afledningsendelser** står efter rod morfemet.

lykke

lig

lyd

ig

Hvilke ord kan skrives med forstavelsen u-?

Skriv ordene på linjerne.

lykke

ro

held

cykel

behag

skyde

bil

sikker

lækker

næse

pige

synlig

vinder

opmærksom

tæt

ord

opdragen

stabil

Kan du finde på to sætninger ved at bruge mindst to af ordene, du satte u-forstavelsen på?

Kan du forklare forskellen på ordene?

Kan du forklare forskellen på ordene med og uden forstavelsen **mis-**?

tro - mistro

lyd – mislyd

handle – mishandle

bruge – misbruge

forstå – misforstå

Hvilke ord kan skrives med forstavelsen **be-**?

Skriv ordene på linjerne.

stemme

slutte

bil

søge

grim

skyde

skrive

tyde

dømme

streg

svare

pige

Kan du forklare forskellen på ordene?

Kan du forklare forskellen på ordene med og uden forstavelsen **for-**?

kæle – forkæle

vente – forvente

følge - forfølge

Kan du forklare forskellen på ordene?

Kan du forklare forskellen på ordene med og uden afledningsendelsen **-lig**?

barn – barnlig

ven - venlig

natur – naturlig

Kan du forklare forskellen på ordene?

Kan du forklare forskellen på ordene med og uden afledningsendelsen **-ig**?

held - heldig

blod - blodig

Hvilke ord kan skrives med afledningsendelsen **-ig** eller **-lig**?

Skriv ordene på linjerne.

skyld

eventyr

sved

sød

grøn

ro

mod

tyde

saft

søvn

lykke

fornuft

Ord med -ig:

Ord med -lig

Skil ordene ad!

Bemærk, at afledningsendelser kan også være **-ning**, **-else** eller **-sel**.

følelse

forbindelse

besvarelse

forkølelse

bespisning

begrundelse

misforståelse

misfortolkning

betydning

--	--	--

forberedelse

--	--	--

bearbejdning

--	--	--

bestemmelse

--	--	--

T Kan du finde på ord?

Kan du finde på mindst to ord med hhv. afledningsendelserne **-ning**, **-else** og **-sel**?

-ning _____

-else _____

-sel _____
